

RIGSREVISIONEN

København, den 6. september 2004

RN B107/04

*Udvidet notat til statsrevisorerne
om
handelsskolernes afholdelse af virksomhedsrettede
arbejdsmarkedsuddannelser*

I. Resumé

1. Statsrevisorerne bad den 14. januar 2004 Rigsrevisionen om at undersøge handelsskolernes muligheder for at opnå tilskud til arbejdsmarkedsuddannelser (AMU).

Da statsrevisorerne anmodning særligt omhandler handelsskolers afholdelse af uddannelser for private virksomheder, er undersøgelsen afgrænset til at omhandle uddannelser, hvor alle deltagere er fra samme virksomhed. Sådanne kurser benævnes i det følgende virksomhedsrettede kurser, ikke at forveksle med virksomhedstilpassede kurser, der afholdes under indtægtsdækket virksomhed.

2. Formålet med undersøgelsen er at redegøre for betingelserne for afholdelse af virksomhedsrettede kurser finansieret af AMU-tilskud, herunder at belyse de konkrete spørgsmål, som statsrevisorerne har stillet.

Statsrevisorerne har i anmodningen bl.a. bedt Rigsrevisionen undersøge, om det er i overensstemmelse med reglerne,

- hvis kurserne ikke er annonceret i skolens katalog, men alene henvender sig til en konkret virksomhed

- hvis undervisningen ikke følger en godkendt uddannelsesplan
- hvis undervisningen udbydes af eller i samarbejde med konsulentfirmaer, der ikke er godkendt som udbydere, og hvis skolen ikke fører kontrol med indholdet af undervisningen, samt hvis undervisningen foregår eksternt og ved eksterne undervisere
- hvis undervisningen delvist finansieres af virksomhederne.

Derudover har statsrevisorerne særligt anmodet Rigsrevisionen om at undersøge, om det er muligt delvist at finansiere privat kursusvirksomhed med tilskud fra AMU.

3. Undersøgelsen bygger på gennemgang af lovmateriale, herunder bemærkninger til lovforslag, samt interviews og brevveksling med Undervisningsministeriet og 3 udvalgte handelsskoler. Skolerne er udvalgt bl.a. ud fra annonceringen af virksomhedsrettede kurser på deres hjemmesider.

Undersøgelsen omhandler perioden 2001-2003 og delvist 2004.

Endvidere bygger undersøgelsen på gennemgang af 42 tilfældigt udvalgte virksomhedsrettede kurser. Rigsrevisionen har gennemgået 14 kurser fra hver af 3 udvalgte handelsskoler, henholdsvis Handelsskolen i Ballerup, Svendborg Handelsskole (fra 2004 Svendborg Erhvervsskole) og Roskilde Handelsskole.

Rigsrevisionen har i forbindelse med gennemgangen af de udvalgte uddannelser efterspurgt materiale, der kunne belyse kursernes indhold, gennemførelse, offentliggørelse samt finansiering.

4. Handelsskoler er selvejende institutioner, der ledes af en bestyrelse. Bestyrelsen er ansvarlig for institutionens drift, herunder forvaltningen af de offentlige tilskud.

Skolerne revideres af en statsautoriseret eller registreret revisor. Revisor reviderer skolernes regnskab og kontrollerer, at indberetningerne til Undervisningsministeriet er korrekte. Revisors opgaver er fastsat i en bekendtgørelse.

5. Undervisningsministeriet udbetaler tilskud til arbejdsmarkedsuddannelser efter taxameterprincippet, så skolen modtager taxametertilskud for hver årselev, der deltager i en given uddannelse (undervisningstaxameter). Taksterne for en årselev fastsættes hvert

år på finansloven. Desuden modtager skolen taxametertilskud til fællesudgifter og bygnings-/lokaleadministration.

Undervisningsministeriet fører tilsyn med handelsskolerne. Hvis ministeriet finder, at skolens virksomhed ikke er i overensstemmelse med lovgivningen, kan ministeriet udstede påbud til skolen om at ændre den pågældende virksomhed. Ministeriet kan ligeledes tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde eller kræve tilskud tilbagebetalt, hvis skolerne ikke følger reglerne eller ministeriets påbud.

6. AMU-konceptet er et arbejdsmarkedspolitisk værktøj, hvor målsætningen er at sikre uddannelsesmuligheder for faglærte og ufaglærte, og konceptet indeholder derfor mulighed for, at en virksomhed kan sende medarbejdere på arbejdsmarkedsuddannelser med forskellige former for statstilskud. For deltagere, der tilhører målgruppen, ydes der ud over taxametertilskuddene en løntabsgodtgørelse. Godtgørelsen svarer til den højeste dagpengesats, der pr. 1. januar 2004 udgjorde 641 kr. pr. dag. Hvis kursusdeltagerne får løn i kursusperioden, kan arbejdsgiveren søge godtgørelse.

7. Ifølge bemærkningerne til den gældende lov om arbejdsmarkedsuddannelser er det muligt at danne hold, der alene består af deltagere fra én virksomhed. Omvendt er det ikke lovligt at udbyde arbejdsmarkedsuddannelser, som er lukket for andre end virksomhedens medarbejdere.

Der findes ingen opgørelser, som viser, hvor mange kurser ud af de samlede arbejdsmarkedsuddannelser, der afholdes som virksomhedsrettede kurser. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at det for de 3 undersøgte handelsskoler er normal praksis, at skolerne afholder virksomhedsrettede kurser.

Skal arbejdsmarkedsuddannelser annonceres i skolernes katalog?

8. Undersøgelsen har vist, at der ikke krav om, at kurserne skal annonceres i skolens katalog. Der er dog krav om, at kurserne skal indberettes til det elektroniske og offentligt tilgængelige informationssystem for voksenuddannelser VIDAR. Hvis kurset er blevet indberettet til VIDAR, må kurset gerne afholdes med deltagere fra en enkelt virksomhed.

Undersøgelsen af de udvalgte skolars indberetning til VIDAR har vist, at det kun var en lille del af de udvalgte kurser, som var indberettet til VIDAR.

Undersøgelsen har endvidere vist, at det ikke fremgår af bekendtgørelsen om revision mv., at revisor skal kontrollere, om uddannelserne er blevet udbudt åbent.

Da offentliggørelsen af kurserne er en central tilskudsbetingelse, finder jeg, at det i lighed med åben uddannelse bør fremgå eksplicit af bekendtgørelsen om revision mv., at revisor skal kontrollere, om uddannelserne er indberettet til VIDAR.

Undervisningsministeriet har oplyst, at ministeriet ved en kommende ændring af bekendtgørelse om revision mv. vil overveje at konkretisere kravene til revisors kontrol af de tilskudsbetingelser, der gælder vedrørende annoncering af arbejdsmarkedsuddannelser.

Skal arbejdsmarkedsuddannelserne følge en godkendt uddannelsesplan?

9. Undersøgelsen har vist, at det er i modstrid med loven, hvis undervisningen ikke følger en uddannelsesplan/målbeskrivelse for arbejdsmarkedsuddannelsen.

Jeg kan imidlertid konstatere, at der ikke er krav om, at skolen efterfølgende kan dokumentere, at indholdet af de uddannelser, skolen indberetter til Undervisningsministeriet som tilskudsberettigede uddannelser, rent faktisk opfylder uddannelsesmålet.

Ministeriet har oplyst, at det er ministeriets umiddelbare vurdering, at de gældende regler giver tilstrækkelig sikkerhed for, at uddannelserne gennemføres i overensstemmelse med de fastsatte mål og rammer. Ministeriet vil dog på baggrund af Rigsrevisionens undersøgelse lade denne problematik indgå i en generel udredning, som ministeriet netop har iværksat.

Kan arbejdsmarkedsuddannelserne udbydes af eller i samarbejde med private virksomheder?

10. Undersøgelsen har vist, at det under visse omstændigheder er i overensstemmelse med loven, at arbejdsmarkedsuddannelser udbydes af eller i samarbejde med private kursusudbydere, selv om disse ikke er godkendt som udbydere. Udbud af uddannelser skal dog altid ske under den godkendte kursusudbyders ansvar og opsyn.

11. Undersøgelsen har endvidere vist, at det er i overensstemmelse med loven at anvende eksterne undervisere, hvis de opfylder en række krav til uddannelsesniveau,

erhvervserfaring og pædagogiske kompetencer. Endelig har undersøgelsen vist, at det er i overensstemmelse med loven at afholde kurset eksternt.

12. På de udvalgte skoler har undersøgelsen vist, at Roskilde Handelsskole udbyder arbejdsmarkedsuddannelser i et uformelt samarbejde med 2 private kursusudbydere.

Undersøgelsen har desuden vist, at der blandt de gennemgåede arbejdsmarkedsuddannelser på Roskilde Handelsskole har været 4 kurser, hvor den deltagende virksomheds medarbejdere underviste andre medarbejdere fra virksomheden.

Jeg finder, at de konstaterede forhold vedrørende Roskilde Handelsskoles samarbejde med private kursusudbydere gør det vanskeligt for skolen at sikre, at uddannelsesmålene nås. Dette gælder særligt, når opgavefordeling og -løsning ikke er præciseret i en formel aftale mellem skolen og de private kursusudbydere.

Undervisningsministeriet har oplyst, at ethvert samarbejde med private kursusudbydere om uddannelsesopgaven skal være baseret på en præcis skriftlig beskrivelse af, hvad opgaveløsningen omfatter. Ministeriet vil præcisere dette over for skolen. Undervisningsministeriet har ligeledes oplyst, at ministeriet vil præcisere over for skolerne, om og i hvilket omfang kurser, hvor læreren også er ansat i den virksomhed, der modtager undervisningen, er i overensstemmelse med reguleringen på området, herunder uafhængigheds- og habilitetsreglerne.

Må arbejdsmarkedsuddannelser delvist finansieres af virksomhederne?

13. Undersøgelsen har vist, at det er lovligt, at virksomheder, der sender medarbejdere på arbejdsmarkedsuddannelser, finansierer en del af undervisningen, hvis det i finansloven er angivet, at uddannelsen skal udbydes med en given deltagerbetaling. Er det omvendt ikke angivet i finansloven, at der er deltagerbetaling til den pågældende uddannelse, må skolen ikke kræve betaling for tilskudsberettigede deltagere. Virksomhedernes finansiering må således kun omfatte den lovbestemte deltagerbetaling.

Undersøgelsen har desuden vist, at der på en fagforenings hjemmeside udbydes arbejdsmarkedsuddannelser, hvortil der ud over en obligatorisk deltagerbetaling opkræves en kursuspris. Kurset udbydes af Roskilde Handelsskole, hvilket dog ikke fremgår af hjemmesiden. Det fremgår heller ikke, hvilke udgifter kursusprisen dækker, samt at deltagerne kan få et tilsvarende kursus uden forplejning mv. med den obligatoriske deltagerbetaling på 500 kr. på en handelsskole.

14. Jeg finder, at Roskilde Handelsskole, som den ansvarlige kursusudbyder, burde have sikret, at det klart fremgår af fagforeningens annoncering, hvilke omkostninger kursussen dækker.

Jeg finder desuden, at det forhold, at skolen oplyser – selv om skolen har samarbejdet med fagforeningen siden 1997 – at have været uvidende om fagforeningens annoncering og opkrævning af betaling for forplejning mv., viser, at skolen reelt ikke har ført opsyn med kurserne.

Ministeriet har oplyst, at ministeriet vil tage spørgsmålet om fagforeningens annoncering af arbejdsmarkedsuddannelser op over for Roskilde Handelsskole.

Er det muligt delvist at finansiere privat kursusvirksomhed med tilskud fra AMU?

15. Undersøgelsen har vist, at der forekommer eksempler på, at privat kursusvirksomhed delvist finansieres med den løntabsgodtgørelse, der ydes i forbindelse med arbejdsmarkedsuddannelser. Ved for eksempel at sammensætte en programpakke af offentligt finansierede arbejdsmarkedsuddannelser med kursusudbyderens egne udviklede kurser sælger kursusudbyderen en samlet kursuspakke, hvor prisen typisk er lig den løntabsgodtgørelse, som virksomheden kan få fra det offentlige.

16. Jeg kan hermed konstatere, at det i visse tilfælde har været muligt delvist at finansiere privat kursusvirksomhed med den løntabsgodtgørelse, som gives i tilknytning til arbejdsmarkedsuddannelserne.

Undervisningsministeriet har oplyst, at arbejdsmarkedsuddannelser, der indgår i sådanne kursuspakker, ikke er tilskudsberettigede, og at ministeriet vil præcisere reglerne, og at ministeriet i dets tilsyn vil have særlig opmærksomhed på området.

Undervisningsministeriets initiativer

17. Undersøgelsen har vist, at der kan sås tvivl om, hvorvidt en række af de gennemgåede arbejdsmarkedsuddannelser på Roskilde Handelsskole har været afholdt i overensstemmelse med formålet og tilskudsbetingelserne.

18. Undervisningsministeriet har oplyst, at der på direkte foranledning af Rigsrevisionens undersøgelse allerede er taget initiativer til en opfølgning over for institutionerne.

I forhold til en konkret opfølgning har ministeriet iværksat en tilsynsmæssig undersøgelse på Roskilde Handelsskole. Ministeriet vil orientere Rigsrevisionen om resultatet af undersøgelsen, når det foreligger.

I forhold til en generel opfølgning har ministeriet iværksat en intern udredning med henblik på at tilvejebringe et grundlag for stillingtagen til, hvilken form for generel opfølgning ministeriet skal foretage. Følgende spørgsmål indgår på nuværende tidspunkt: Markedsføring af AMU, markedsføring af aktiviteter, der finansieres ved indtægtsdækket virksomhed, private udbyderes samarbejde med godkendte offentlige udbydere af AMU-aktivitet samt skolernes tilsyn med udlagt og udliciteret undervisning.

19. Jeg finder det tilfredsstillende, at ministeriet har taget initiativer til at følge op på de konkrete og generelle problemer, som undersøgelsen har peget på. Når ministeriets tilsynsbesøg på Roskilde Handelsskole og ministeriets interne udredning er afsluttet, vil jeg samlet orientere statsrevisorerne om resultatet af ministeriets initiativer.

II. Indledning

20. Statsrevisorerne bad den 14. januar 2004 Rigsrevisionen om at undersøge handelsskolernes muligheder for at opnå tilskud til arbejdsmarkedsuddannelser (AMU).

Statsrevisorerne har i anmodningen henvist til finanslovens § 20.72.13. AMU og § 20.72.31. Åben uddannelse finansieret af AUF og Grunduddannelse for voksne (GVU). Da statsrevisorernes anmodning særligt omhandler handelsskolers afholdelse af uddannelser for private virksomheder, er undersøgelsen afgrænset til at omhandle uddannelser, hvor alle deltagere er fra samme virksomhed. Sådanne kurser benævnes i det følgende virksomhedsrettede kurser, ikke at forveksle med virksomhedstilpassede kurser, der afholdes under indtægtsdækket virksomhed.

21. Formålet med undersøgelsen er at redegøre for betingelserne for afholdelse af virksomhedsrettede kurser finansieret af AMU-tilskud, herunder at belyse de konkrete spørgsmål, som statsrevisorerne har stillet.

Statsrevisorerne har i anmodningen bl.a. bedt Rigsrevisionen undersøge, om det er i overensstemmelse med reglerne,

- hvis kurserne ikke er annonceret i skolens katalog, men alene henvender sig til en konkret virksomhed
- hvis undervisningen ikke følger en godkendt uddannelsesplan
- hvis undervisningen udbydes af eller i samarbejde med konsulentfirmaer, der ikke er godkendt som udbydere, hvis skolen ikke fører kontrol med indholdet af undervisningen, samt hvis undervisningen foregår eksternt og ved eksterne undervisere
- hvis undervisningen delvist finansieres af virksomhederne.

Derudover har statsrevisorerne særligt anmodet Rigsrevisionen om at undersøge, om det er muligt delvist at finansiere privat kursusvirksomhed med tilskud fra AMU.

22. Undersøgelsen bygger på gennemgang af lovmateriale, herunder bemærkninger til lovforslag, samt interviews og brevveksling med Undervisningsministeriet og 3 udvalgte handelsskoler. Skolerne er bl.a. udvalgt ud fra skolernes annoncering af virksomhedsrettede kurser på deres hjemmesider. Undersøgelsen omhandler perioden 2001-2003 og delvist 2004.

Endvidere bygger undersøgelsen på gennemgang af 42 tilfældigt udvalgte virksomhedsrettede kurser. Rigsrevisionen har gennemgået 14 kurser fra hver af de 3 udvalgte handelsskoler, henholdsvis Handelsskolen i Ballerup, Svendborg Handelsskole (fra 2004 Svendborg Erhvervsskole) og Roskilde Handelsskole.

Rigsrevisionen har i forbindelse med gennemgangen af de udvalgte uddannelser efterspurgt materiale, der kunne belyse kursernes indhold, gennemførelse, offentliggørelse og finansiering.

23. Rigsrevisionen har anmodet de 3 skoler om at opgøre antallet af virksomhedsrettede kurser på henholdsvis AMU, åben uddannelse og GVU.

Skolerne har på oversigter over afholdte kurser markeret, hvilke kurser der er afholdt som virksomhedsrettede kurser. Blandt de markerede virksomhedsrettede kurser er der ingen kurser under åben uddannelse og GVU, hvorfor disse uddannelser ikke er repræsenteret i undersøgelsen.

Skolernes økonomiske dispositioner, skolernes indrapportering af oplysninger vedrørende taxametertilskud samt administrationen af tilskud til kost, logi og befordring har ikke været genstand for undersøgelsen.

24. I kap. III beskrives arbejdsmarkedsuddannelsernes formål og finansiering samt handelsskolernes ledelse og revision. I kap. IV redegøres for betingelserne for afholdelse af arbejdsmarkedsuddannelser med udgangspunkt i statsrevisorernes spørgsmål samt resultaterne af gennemgangen af de udvalgte uddannelser. I kap. V vurderes mulighederne for delvist at finansiere privat kursusvirksomhed med tilskud fra AMU. I kap. VI redegøres for ministeriets initiativer som følge af Rigsrevisionens undersøgelse.

25. Notatet har i udkast været forelagt Undervisningsministeriet og de 3 handelsskoler. Ministeriets og skolernes bemærkninger til udkastet er i videst muligt omfang indarbejdet i notatet.

III. Baggrund

26. Arbejdsmarkedsuddannelserne blev fra 1. januar 2001 til 31. december 2003 reguleret af lov nr. 399 af 31. maj 2000, og fra 1. januar 2004 af lov nr. 446 af 10. juni 2003. Såfremt der har været afgørende ændringer inden for de undersøgte områder, vil det fremgå under de enkelte afsnit.

Formålet med den seneste lov var at sikre en bedre sammenhæng i den samlede erhvervsrettede voksen- og efteruddannelsesindsats, herunder at eliminere uhensigtsmæssige overlap i uddannelsesudbuddet og skabe en klarere opgavefordeling mellem uddannelserne.

A. Arbejdsmarkedsuddannelsernes formål

27. Den erhvervsrettede voksen- og efteruddannelse består af arbejdsmarkedsuddannelserne og åben uddannelse. Formålet med den erhvervsrettede voksen- og efteruddannelse er at vedligeholde, udbygge og forbedre arbejdsstyrkens erhvervskvalifikationer i overensstemmelse med arbejdsmarkedets behov. Ligeledes er det formålet at afhjælpe omstillings- og tilpasningsproblemer på arbejdsmarkedet på kort sigt og at

medvirke til et samlet kvalifikationsløft på arbejdsmarkedet på lang sigt, bl.a. ved at bidrage til ikke-faglærtes muligheder for at opnå formel kompetence på erhvervsuddannelsesniveau.

28. For at sikre at arbejdsmarkedets behov bliver tilgodeset, er der nedsat en række centrale rådgivende organer, hvor arbejdsmarkedets parter er repræsenteret.

Rådet for Erhvervsrettet Voksen og Efteruddannelse (REVE) er nedsat af undervisningsministeren og har til opgave at rådgive ministeren om grundlæggende arbejdsmarkedsrelevant kompetenceudvikling. Før 2004 lå opgaverne i Uddannelsesrådet for arbejdsmarkedsuddannelserne og Arbejdsmarkedets Uddannelsesfinansiering (AUF).

Efteruddannelsesudvalgene er nedsat af arbejdsmarkedets parter og har til opgave at udarbejde analyser af uddannelsesbehovet samt forslag til indholdet af den udbudte undervisning.

De lokale uddannelsesudvalg er nedsat af skolen og har til opgave at rådgive skolen samt medvirke til et godt samarbejde mellem skolen og det lokale arbejdsmarked.

29. Målgruppen for arbejdsmarkedsuddannelserne er ikke-faglærte og personer med en erhvervsuddannelse. Der er fri adgang, og der er adgang for både privat og offentligt ansatte lønmodtagere, selvstændige erhvervsdrivende samt visse grupper af ledige. Med den nye lov om arbejdsmarkedsuddannelser er der fra 1. januar 2004 mulighed for, at skolen kan modtage taxametertilskud for deltagere med en videregående uddannelse.

B. Arbejdsmarkedsuddannelsernes finansiering

30. Undervisningsministeriet udbetaler tilskud til arbejdsmarkedsuddannelser efter taxameterprincippet, så skolen modtager taxametertilskud for hver årselev, der deltager i en given uddannelse (undervisningstaxameter). Taksterne for en årselev fastsættes hvert år på finansloven. Desuden modtager skolen taxametertilskud til fællesudgifter og bygnings-/lokaleadministration.

31. AMU-konceptet er et arbejdsmarkedspolitisk værktøj, hvor målsætningen er at sikre uddannelsesmuligheder for faglærte og ufaglærte, og konceptet indeholder der-

for mulighed for, at en virksomhed kan sende medarbejdere på arbejdsmarkedsuddannelser med forskellige former for statstilskud. For deltagere, der tilhører målgruppen, ydes der ud over taxametertilskuddene en løntabsgodtgørelse, den såkaldte VEU-godtgørelse. Godtgørelsen svarer til den højeste dagpengesats, der pr. 1. januar 2004 udgjorde 641 kr. pr. dag. Hvis kursusdeltagerne får løn i kursusperioden, kan arbejdsgiveren søge godtgørelse. Løntabsgodtgørelsen administreres af A-kassen og arbejdsformidlingen.

Desuden er der mulighed for, at deltagere inden for målgruppen kan få dækket eventuelle udgifter til befordring, kost og logi efter de statslige regler. Dækning af udgifter til befordring administreres af A-kassen og arbejdsformidlingen, mens dækning af udgifter til kost og logi administreres af skolen.

32. Skolerne har ligeledes mulighed for at udbyde kurser som indtægtsdækket virksomhed. Her kan skolerne udbyde kurser på markedsvilkår, der tilpasses virksomhedens konkrete behov. Disse kurser skal være fuldt finansieret af brugerbetaling og skal i økonomisk henseende kunne adskilles fra skolens øvrige opgaver.

C. Handelsskolernes ledelse og revision

33. Handelsskolerne er omfattet af lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse mv. Skolerne er selvejende institutioner, der ledes af en bestyrelse. Bestyrelsen er ansvarlig for institutionens drift, herunder forvaltningen af de offentlige tilskud.

Skolen foretager hvert kvartal en elektronisk indberetning af antal årselever til Undervisningsministeriet, som på baggrund heraf beregner taxametertilskuddets størrelse.

Skolerne revideres af en statsautoriseret eller registreret revisor. Revisor reviderer skolernes regnskab og kontrollerer, at indberetningerne til Undervisningsministeriet er korrekte. Revisors opgaver er fastsat i en bekendtgørelse.

Revisor attesterer, at der er foretaget korrekt opkrævning af deltagerbetaling på de områder, hvor deltagerbetaling er et krav, og at revisionsgennemgangen har været tilrettelagt og gennemført med henblik på at opnå en begrundet overbevisning om, at indberetningen er uden fejl og mangler. Revisor skal desuden attestere, at grundlaget og dokumentationen for de i indberetningen anførte oplysninger under gennemgangen er blevet efterprøvet ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko.

34. Undervisningsministeriet fører tilsyn med handelsskolerne. Hvis ministeriet finder, at skolens virksomhed ikke er i overensstemmelse med lovgivningen, kan ministeriet udstede påbud til skolen om at ændre den pågældende virksomhed. Ministeriet kan ligeledes tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde eller kræve tilskud tilbagebetalt, hvis skolerne ikke følger reglerne eller ministeriets påbud.

IV. Virksomhedsrettede kurser under arbejdsmarkedsuddannelserne

35. Ifølge bemærkningerne til den gældende lov om arbejdsmarkedsuddannelser er det muligt at danne hold, der alene består af deltagere fra en enkelt virksomhed. Omvendt er det ikke lovligt at udbyde arbejdsmarkedsuddannelser, som er lukket for andre end virksomhedens medarbejdere.

Der findes ingen opgørelser, som viser, hvor mange kurser ud af de samlede arbejdsmarkedsuddannelser, der afholdes som virksomhedsrettede kurser. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at det for de 3 undersøgte handelsskoler er normal praksis, at skolerne afholder virksomhedsrettede kurser.

Undervisningsministeriet har oplyst, at skolerne ikke har pligt til at indberette, om en arbejdsmarkedsuddannelse afholdes for deltagere fra kun en virksomhed. Ministeriet er derfor ikke vidende om, hvorvidt virksomhedsrettede kurser er normal praksis.

Arbejdsmarkedsuddannelser på handelsskoler omfatter alle typer af uddannelser inden for det merkantile område, fx regnskabskurser, kurser i salgsteknik, kurser i brug af it samt uddannelser i ledelse og samarbejde. Hvor mange, og hvilken type arbejdsmarkedsuddannelser de enkelte handelsskoler udbyder, afhænger af flere forhold, herunder hvilke typer uddannelser skolen er godkendt til at udbyde, det arbejdsmarkedspolitiske behov og efterspørgslen i lokalområdet.

36. I tabel 1 har Rigsrevisionen opgjort, hvor stor en andel af de 3 udvalgte skolars arbejdsmarkedsuddannelser, der har været afholdt som virksomhedsrettede kurser. Andelen er opgjort ud fra skolernes lister over uddannelser, der har været afholdt som virksomhedsrettede kurser.

Tabel 1. Antal gennemførte virksomhedsrettede kurser og arbejdsmarkedsuddannelser i alt

	2001	2002	2003
Handelsskolen i Ballerup:			
Antal arbejdsmarkedsuddannelser i alt	139	130	59
Antal virksomhedsrettede kurser	44	48	32
Andel virksomhedsrettede kurser, %	32	37	54
Svendborg Handelsskole:			
Antal arbejdsmarkedsuddannelser i alt	53	38	40
Antal virksomhedsrettede kurser.....	31	9	6
Andel virksomhedsrettede kurser, %	58	24	15
Roskilde Handelsskole:			
Antal arbejdsmarkedsuddannelser i alt	271	331	376
Antal virksomhedsrettede kurser.....	223	274	327
Andel virksomhedsrettede kurser, %	82	83	87

Som det fremgår af tabel 1, gennemførte de 3 handelsskoler alle virksomhedsrettede kurser under AMU. For perioden 2001-2003 udgjorde andelen af virksomhedsrettede kurser 32-54 % på Handelsskolen i Ballerup, 15-58 % på Svendborg Handelsskole og 82-87 % på Roskilde Handelsskole.

37. Roskilde Handelsskole har oplyst, at det forhold, at Roskilde Handelsskole afholder relativt flere virksomhedsrettede kurser under AMU end andre handelsskoler, må ses i sammenhæng med skolens virksomhedsnetværk, der ud over virksomheder i skolens opland omfatter regionale og landsdækkende kæder, som gennem en årrække har været skolens kunder. Skolen lægger således stor vægt på at udbyde relevante uddannelser i tæt dialog med målgruppen, der som interessenter på kundesiden er af afgørende betydning for skolens virke. Det er skolens opfattelse, at netop Roskilde Handelsskoles kvalitet og erfaring inden for detail, ledelse og it har bidraget til søgningen.

A. Offentliggørelse af kurser

38. Statsrevisorerne har anmodet Rigsrevisionen om at undersøge, om det er i overensstemmelse med reglerne, hvis kurserne ikke er udbudt i skolens katalog, men alene henvender sig til en konkret virksomhed.

39. Det fremgår ikke af loven om arbejdsmarkedsuddannelser, at arbejdsmarkedsuddannelser skal udbydes åbent. Det fremgår imidlertid af bemærkningerne til den gæl-

dende lov om arbejdsmarkedsuddannelser, at både den tidligere og den nugældende lov om arbejdsmarkedsuddannelser skal fortolkes sådan, at arbejdsmarkedsuddannelser, for at udløse statstilskud, skal udbydes åbent.

40. Ifølge bekendtgørelse om informationssystemet for voksenuddannelser (VIDAR) skal skolerne indberette oplysninger om udbudte kurser samt aktuelle udbud af kurser, herunder tid og sted for undervisningens gennemførelse til det elektroniske og offentligt tilgængelige informationssystem VIDAR. Det er dog ikke specificeret, hvor lang tid før afholdelsen af kurserne indberetningen til VIDAR skal foregå.

41. Undersøgelsen har vist, at det ikke fremgår af bekendtgørelsen om revision mv., at revisor skal kontrollere, om uddannelserne er blevet udbudt åbent.

Da det er en central tilskudsbetingelse, at uddannelserne udbydes åbent, finder jeg, at det i lighed med åben uddannelse bør fremgå eksplicit af bekendtgørelsen om revision mv., at revisor skal kontrollere, om uddannelserne er indberettet til VIDAR.

Undervisningsministeriet har oplyst, at ministeriet ved en kommende ændring af bekendtgørelse om revision mv. vil overveje at konkretisere kravene til revisors kontrol af de tilskudsbetingelser, der gælder vedrørende annoncering af arbejdsmarkedsuddannelser.

42. Undersøgelsen af de udvalgte skolars indberetning til VIDAR har vist, at det kun var en lille del af de udvalgte kurser, som var indberettet til VIDAR. For Handelskolen i Ballerups vedkommende drejer det sig om 4 af 14 kurser, for Svendborg Handelsskoles vedkommende om 4 af 14 kurser og for Roskilde Handelsskoles vedkommende om 2 af 14 kurser.

43. Handelsskolen i Ballerup har oplyst, at den manglende oprettelse skyldes systemtekniske problemer. Selv om skolen tastede ”ja” til oprettelse i VIDAR, blev kurset ikke registreret i VIDAR. Skolen har ikke været opmærksom på, at det var nødvendigt at sikre, at kurset var blevet registreret. Skolen er nu opmærksom på dette og har ændret deres administrative rutiner for at sikre, at uddannelserne rent faktisk registreres i VIDAR.

44. Svendborg Erhvervsskole har oplyst, at skolen, i forhold til indberetningen til VIDAR, ikke har været tilstrækkeligt omhyggelige under hensyntagen til de krav, som lovgivningen påbyder dem. Skolens kursusadministration er blevet orienteret om dette.

45. Roskilde Handelsskole har oplyst, at der har været flere problemer med indberetningen til VIDAR. Disse problemer må ses i sammenhæng med funktionaliteten i EASY-systemet, der skal generere indberetningen. Skolen finder således, at problemerne med VIDAR, og den usikkerhed dette har skabt om systemets brug, må tages i betragtning, når man ser på den lille del af kurserne, som var indberettet til VIDAR.

46. Roskilde Handelsskole har endvidere oplyst, at skolen i 2002 som konsekvens af et fra ministeriet udmeldt loft ikke kunne optage flere deltagere på allerede godkendte virksomhedsrettede kurser. Derfor er der i forbindelse med oprettelsen af disse hold ikke anmodet om registrering i VIDAR. Dette ”stop” for anmodning om registrering af virksomhedsrettede kurser i VIDAR er fejlagtigt ikke blevet ophævet for 2003. Skolen har oplyst, at skolen fra og med januar 2004 igen har anmodet om oprettelse af virksomhedsrettede kurser i VIDAR.

47. Undervisningsministeriet har bekræftet, at der har været tekniske problemer med indberetningen til VIDAR, hvorfor den manglende offentliggørelse i VIDAR ikke udelukkende kan henføres til forhold på skolerne.

Jeg finder det meget utilfredsstillende, at hovedparten af kurserne, i strid med bekendtgørelsen om VIDAR, ikke var indberettet til VIDAR.

Rigsrevisionens bemærkninger

Undersøgelsen har vist, at der ikke er krav om, at kurserne skal annonceres i skolens katalog. Der er dog krav om, at kurserne skal indberettes til det elektroniske og offentligt tilgængelige informationssystem for voksenuddannelser, VIDAR. Hvis kurserne er blevet indberettet til VIDAR, må de gerne afholdes med deltagere fra en enkelt virksomhed. Undersøgelsen har desuden vist, at det ikke fremgår af bekendtgørelsen om revision mv., at revisor skal kontrollere, om uddannelserne er blevet ud-

budt åbent. Undersøgelsen har endelig vist, at det kun var en lille del af de udvalgte kurser på de 3 handelsskoler, som var indberettet til VIDAR.

Jeg finder det meget utilfredsstillende, at hovedparten af kurserne ikke var indberettet til VIDAR.

Da offentliggørelsen af kurserne er en central tilskudsbetingelse, finder jeg, at det i lighed med åben uddannelse bør fremgå eksplicit af bekendtgørelsen om revision mv., at revisor skal kontrollere, om uddannelserne er indberettet til VIDAR.

Undervisningsministeriet har oplyst, at ministeriet ved en kommende ændring af bekendtgørelse om revision mv. vil overveje at konkretisere kravene til revisors kontrol af de tilskudsbetingelser, der gælder vedrørende annoncering af arbejdsmarkedsuddannelser.

B. Kursernes indhold

48. Statsrevisorerne har anmodet Rigsrevisionen om at undersøge, om det er i overensstemmelse med reglerne, hvis undervisningen ikke følger en godkendt uddannelsesplan.

49. Uddannelsernes indhold skal både i henhold til den nye og den gamle lov tage udgangspunkt i arbejdsmarkedets erhvervsrettede kvalifikationsbehov.

Kvalifikationsbehovene fastsættes af efteruddannelsesudvalgene. Efteruddannelsesudvalgene udarbejdede indtil 2004 uddannelsesplaner, der for hver enkelt uddannelse angav uddannelsens mål og rammer, herunder varighed samt vejledende normer for deltagerantal på grupper af uddannelser og eventuelle særlige krav til lærerkvalifikationer.

Med den nye lov er der introduceret et nyt koncept kaldet fælles kompetencebeskrivelser, der også udarbejdes af efteruddannelsesudvalgene. Kompetencebeskrivelserne angiver et jobområde, de tilhørende arbejdsmarkedsrelevante kompetencer, der skønnes at være behov for, samt de arbejdsmarkedsuddannelser og enkeltfag, som kan føre til de ønskede kompetencer. Introduktionen af fælles kompetencebeskrivelser indebærer, at reguleringen af arbejdsmarkedsuddannelsernes indhold og gennemførelse er blevet mere overordnet.

50. Fra 1. januar 2004 kan skolerne udbyde uddannelserne med det omfang og den afholdelsesform, der efterspørges, blot uddannelsens mål opfyldes. Uddannelsesstedet udsteder et uddannelsesbevis til de deltagere, der har nået det fastsatte mål med uddannelsen.

Nogle arbejdsmarkedsuddannelser giver desuden merit til erhvervsrettede grunduddannelser, så en deltager, der har opnået uddannelsesbevis for en meritgivende arbejdsmarkedsuddannelse, kan få afkortet uddannelsestiden på en erhvervsuddannelse e.l. efter en konkret vurdering. Der er ikke krav om, at en arbejdsmarkedsuddannelse skal give merit for at udløse et taxametertilskud.

51. Som det fremgår ovenfor, skulle indholdet af de enkelte uddannelser i henhold til den tidligere lov følge en godkendt uddannelsesplan.

Rigsrevisionen har i forbindelse med gennemgangen af de udvalgte kurser bedt skolerne fremlægge materiale, der beskriver de afholdte kursers indhold og gennemførelse. Skolerne har i den forbindelse henvist til de tidligere uddannelsesplaner fra efteruddannelsesudvalgene, men har ikke kunnet fremvise materiale, der dokumenterer, at kurserne er gennemført i overensstemmelse med de fastsatte planer.

52. Undervisningsministeriet har i den sammenhæng bemærket, at det er den godkendte skoles ansvar at påse, at gennemførelsen af den enkelte uddannelse sker i overensstemmelse med de for uddannelsen fastsatte mål og rammer. Det betyder fx, at de anvendte lærerkvalifikationer, det anvendte udstyr og de emner, der undervises i, ligger inden for de fastlagte rammer for uddannelsen.

53. Undersøgelsen har vist, at der ikke er krav om, at skolen efterfølgende skal kunne dokumentere, at indholdet af de uddannelser, skolen indberetter til Undervisningsministeriet som tilskudsberettigede uddannelser, rent faktisk opfylder uddannelsesmålet.

54. Ministeriet har oplyst, at det foretager en løbende overvågning af institutionernes evaluering af uddannelsernes kvalitet gennem målinger af effekt og tilfredshed hos deltagere og virksomheder. Det er ministeriets umiddelbare vurdering, at de gældende regler giver tilstrækkelig sikkerhed for, at uddannelserne gennemføres i overens-

stemmelse med de fastsatte mål og rammer. Ministeriet vil dog på baggrund af Rigsrevisionens undersøgelse lade denne problematik indgå i den generelle udredning, som ministeriet netop har iværksat.

Rigsrevisionens bemærkninger

Undersøgelsen har vist, at det er i modstrid med loven, hvis undervisningen ikke følger en uddannelsesplan/målbeskrivelse for arbejdsmarkedsuddannelsen.

Jeg kan imidlertid konstatere, at der ikke er krav om, at skolen efterfølgende skal kunne dokumentere, at indholdet af de uddannelser, skolen indberetter til Undervisningsministeriet som tilskudsberettigede uddannelser, rent faktisk opfylder uddannelsesmålet.

Ministeriet har oplyst, at det er ministeriets umiddelbare vurdering, at de gældende regler giver tilstrækkelig sikkerhed for, at uddannelserne gennemføres i overensstemmelse med de fastsatte mål og rammer. Ministeriet vil dog på baggrund af Rigsrevisionens undersøgelse lade denne problematik indgå i den generelle udredning, som ministeriet netop har iværksat.

C. Samarbejde med private virksomheder

55. Statsrevisorerne har anmodet Rigsrevisionen om at undersøge, om det er i overensstemmelse med reglerne, hvis undervisningen udbydes af eller i samarbejde med konsulentfirmaer, der ikke er godkendt som udbydere, hvis skolen ikke fører kontrol med indholdet af undervisningen, samt hvis undervisningen foregår eksternt og ved eksterne undervisere.

a. Kursusudbydere

56. Der er i loven flere muligheder for, at private kursusudbydere kan udbyde eller deltage i udbuddet af arbejdsmarkedsuddannelser. For det første kan ministeren godkende AMU-centre, erhvervsskoler, social- og sundhedsskoler, andre uddannelsesinstitutioner samt private udbydere til at udbyde kompetencegivende uddannelser.

For det andet kan godkendte uddannelsesinstitutioner eller private udbydere indgå aftale med andre uddannelsesinstitutioner eller private udbydere om gennemførelse af uddannelser på den godkendte udbyders vegne og under dennes ansvar og opsyn.

Der er her tale om et samarbejde mellem godkendte udbydere, som i praksis sker ved aftale om udlægning af et helt kursus fra en godkendt udbyder til en anden skole, som ikke har den konkrete udbudsgodkendelse.

Endelig kan dele af en uddannelse udliciteres til en privat kursusudbyder, men også i udliciteringssituationen sker det på den godkendte udbyders vegne og under dennes ansvar.

57. Rigsrevisionen har undersøgt, om skolerne i forbindelse med de udvalgte kurser har samarbejdet med private kursusudbydere.

Undersøgelsen har vist, at Handelsskolen i Ballerup og Svendborg Handelsskole selv udbød og afholdt de udvalgte kurser.

58. Ved gennemgangen af de udvalgte kurser på Roskilde Handelsskole har undersøgelsen vist, at skolen samarbejder med en fagforening, der også udbyder kurser, samt et konsulentfirma, som bl.a. planlægger uddannelsesforløb til virksomheder.

59. Roskilde Handelsskole har oplyst, at samarbejdet er uformelt, og at der hverken er eller har været en formel aftale eller et økonomisk mellemværende med fagforeningen vedrørende udbud af, samarbejde om udbud af eller betaling for og gennemførelse af undervisningsaktivitet.

Skolen har endvidere oplyst, at skolen samarbejder med fagforeningen om udbud af en arbejdsmarkedsuddannelse som efteruddannelse for fagforeningens medlemmer. Fagforeningen annoncerer det nævnte kursus i fagforeningens månedsmagasin. Skolen lejer desuden lokaler af fagforeningen til kurset, men oplyser, at dette er det eneste økonomiske mellemværende mellem skolen og fagforeningen.

60. I 2003 udbød Roskilde Handelsskole 21 virksomhedsrettede kurser til fagforeningen. Gennemgangen har vist, at alle kurserne var annonceret i fagforeningens månedsmagasin, men ikke i VIDAR. Det fremgår af månedsmagasinet, at den pågældende arbejdsmarkedsuddannelse var et modul i en diplomuddannelse. Det fremgår derimod ikke, at kurserne var tilskudsberettigede arbejdsmarkedsuddannelser, og at kurserne blev udbudt af Roskilde Handelsskole.

Gennemgangen har endvidere vist, at deltagernes ansøgningsskemaer til kurserne for fagforeningen er sendt til fagforeningen – og ikke til Roskilde Handelsskole.

61. Skolen har oplyst, at det er fagforeningen, der uden nogen form for aftale med Roskilde Handelsskole, endsige forudgående godkendelse fra skolen, står for omtale af skolens kurser i deres månedsmagasin.

Skolen har endvidere oplyst, at skolen står fuldt ud for kursusadministrationen, herunder ekspedition af tilmeldinger. Fagforeningen er kun postkontor for tilmeldingsblanketterne og indbetalte kursusgebyrer, der bliver videreekspereret til Roskilde Handelsskole.

Skolen vil derfor fremover sørge for, at tilmeldingerne til den enkelte arbejdsmarkedsuddannelse bliver sendt direkte til skolen, og at deltagerbetalingen for kurset fremover vil blive opkrævet direkte af og indbetalt direkte til Roskilde Handelsskole. Skolen vil desuden anmode fagforeningen om i deres annoncering af kurserne i deres månedsmagasin at tydeliggøre, at det drejer sig om arbejdsmarkedsuddannelser udbudt af Roskilde Handelsskole med en given deltagerbetaling.

62. For så vidt angår samarbejdet med konsulentfirmaet har gennemgangen vist, at der blandt de 14 gennemgåede kurser på Roskilde Handelsskole er 5 kurser, hvor underviseren, der var ansat som timelønnet underviser på Roskilde Handelsskole, var ansat i konsulentfirmaet.

Skolen har oplyst, at der ikke foreligger skriftlige samarbejdsaftaler med konsulentfirmaet. Skolen har desuden oplyst, at skolens samarbejde med konsulentfirmaet er et uformelt samarbejde, hvor firmaet i forbindelse med deres virksomhed henviser kunder, der har behov for arbejdsmarkedsuddannelser, til skolen. Ifølge skolen er det altid Roskilde Handelsskole, der indgår aftalen med kunden, og der er ikke noget økonomisk mellemværende mellem konsulentfirmaet og Roskilde Handelsskole.

Skolen har endvidere oplyst, at skolen har en uformel aftale med konsulentfirmaet om, at skolen kan ansætte konsulenter fra firmaet som timelærere til kurser inden for et særligt kompetenceområde. Skolen har i den forbindelse bemærket, at skolen igennem mange år har samarbejdet med en stamme af lærere, hvoraf nogle tidligere har været ansat på forskellige handelsskoler.

63. Roskilde Handelsskole har generelt om samarbejdet med de 2 private kursusudbydere oplyst, at det er skolen, der står for alt arbejdet vedrørende kurserne – det være sig planlægning, bemanning, afholdelse af uddannelser mv. Skolen har samtidig sikret sig muligheden for at leve op til varetagelsen af det pædagogiske ansvar.

Desuden har skolen oplyst, at alle lærerne på de kurser, hvor fagforeningen og konsulentfirmaet har henvist medlemmer/kunder til skolen, er ansat som privatpersoner af skolen helt i overensstemmelse med gældende regler og procedurer.

64. Foranlediget af den konkrete sag har Undervisningsministeriet oplyst, at kravet i institutionslovgivningen til en forsvarlig forvaltning af institutionens midler og hensynet til dokumentationskravet ved institutionens aflæggelse af regnskab og i forbindelse med ministeriets tilsyn med institutionerne indebærer, at ethvert samarbejde med private kursusudbydere om uddannelsesopgaven skal være baseret på en præcis skriftlig beskrivelse af, hvad opgaveløsningen omfatter, så der ikke på nogen måde kan herske tvivl om opgavefordelingen mellem aftaleparterne. Ministeriet vil præcisere dette over for skolen.

b. Skolens kontrol med undervisningen

65. Som tidligere nævnt skal udbuddet af uddannelser ske på skolens vegne og under dennes ansvar og opsyn. Det er ifølge Undervisningsministeriet kursusudbyders (i dette tilfælde skolens) ansvar at sikre, at uddannelsesmålene nås. Dvs. at uanset hvem eller hvordan skolen samarbejder med private kursusudbydere om udbuddet af uddannelser, er det altid skolens ansvar at sikre, at kursernes indhold lever op til kravene.

66. Rigsrevisionen har anmodet Roskilde Handelsskole om at redegøre for, hvordan skolen, når de samarbejder med private virksomheder, har sikret, at deltagerne tilegner sig de kvalifikationer, der er beskrevet i uddannelsesplanerne/målbeskrivelserne for uddannelserne.

Skolen har i den forbindelse oplyst, at skolen sørger for, at underviseren er ”klædt på” til undervisningen ved, at underviseren altid får den sidste version af uddannelsesplanen/målbeskrivelsen. Derudover sikrer skolen sig, at underviseren anvender det for kurset relevante undervisningsmateriale. Endelig evalueres alle kurser af såvel deltagere som underviser ved afslutningen af kurset.

c. Eksterne undervisere og ekstern afholdelse

67. Der findes i loven en række faglige og pædagogiske krav til underviseren, bl.a. krav til uddannelsesniveau, erhvervserfaring og pædagogiske kompetencer. Det er kursusudbyderens ansvar at sikre, at underviseren opfylder disse krav. Der er imidlertid ingen krav til underviserens ansættelsesforhold, og underviseren kan således enten være fastansat på skolen eller ansat som timelønnet underviser (ekstern underviser).

Ifølge den tidligere AMU-lov var der enkelte begrænsninger i forhold til skolernes mulighed for at vælge afholdelsesform for undervisning om natten, åbent værksted og fjernundervisning. Ifølge den gældende lov kan skolen frit afholde kurser i den form, der efterspørges. Undervisningen kan fx afholdes som fjernundervisning eller forlægges til en virksomhed.

68. Med hensyn til underviserens ansættelsesforhold har gennemgangen vist, at Handelsskolen i Ballerup i 4 af 14 kurser har anvendt timelønnede undervisere. Svendborg Handelsskole har i 2 af 14 kurser anvendt timelønnede undervisere, og Roskilde Handelsskole har i 13 af 14 kurser anvendt timelønnede undervisere.

Roskilde Handelsskole har gjort opmærksom på, at der er tale om en fast grundstamme af timelærere, som Roskilde Handelsskole igennem mange år har samarbejdet med.

69. Med hensyn til afholdelsen af kurserne har gennemgangen vist, at en del af de gennemgåede kurser er afholdt uden for skolen. På Handelsskolen i Ballerup er 7 af 14 kurser afholdt på virksomheden, et kursus er afholdt på hotel, og de øvrige 6 kurser er afholdt på skolen. På Svendborg Handelsskole er et enkelt kursus afholdt på hotel, mens 13 er afholdt på skolen. På Roskilde Handelsskole er 5 kurser afholdt på virksomheden, mens 8 kurser er afholdt på kursuscenter/hotel, og et enkelt kursus er afholdt på skolen.

d. Inddragelse af eksempler fra virksomhederne

70. Ifølge bemærkningerne til loven var og er der intet til hinder for, at der i den konkrete tilrettelæggelse af arbejdsmarkedsuddannelser inddrages cases fra en eller flere konkrete virksomheder, fx hvis en uddannelsesaktivitet afholdes med deltagere

fra en enkelt virksomhed. Dog må undervisningen ikke have karakter af konsulent-hjælp rettet mod den enkelte virksomheds problemer.

Undervisningsministeriet har i den forbindelse oplyst, at det er underviserens opgave at sikre, at de eksempler, der inddrages i undervisningen, anvendes under hensyn til uddannelsens mål, og at deltagerne forstår eventuelle cases som eksempler for den generelle problematik, uddannelsen omhandler.

71. Rigsrevisionens gennemgang har vist, at underviserne i 4 af 14 kurser på Roskilde Handelsskole var ansat i de virksomheder, der stod som modtagere af undervisningen.

Idet der ikke foreligger materiale, der beskriver det konkrete indhold af kurserne, er det ikke muligt at vurdere, om de nævnte kurser har opfyldt uddannelsesplanerne.

72. Foranlediget af de konkrete sager, hvor lærere på kurset også er ansat i de virksomheder, som modtager undervisningen, har Undervisningsministeriet oplyst, at det over for skolerne vil blive præciseret, om og i hvilket omfang den type læreransættelse er i overensstemmelse med reguleringen på området, herunder uafhængigheds- og habilitetsreglerne.

Rigsrevisionens bemærkninger

Undersøgelsen har vist, at det under visse omstændigheder er i overensstemmelse med loven, at arbejdsmarkedsuddannelser udbydes af eller i samarbejde med private kursusudbydere, selv om disse ikke er godkendt som udbydere. Udbud af uddannelser skal dog altid ske under den godkendte kursusudbyders ansvar og opsyn.

Undersøgelsen har endvidere vist, at det er i overensstemmelse med loven at anvende eksterne undervisere, hvis de opfylder en række krav til uddannelsesniveau, erhvervserfaring og pædagogiske kompetencer. Endelig har undersøgelsen vist, at det er i overensstemmelse med loven at afholde kurset eksternt.

På de udvalgte skoler har undersøgelsen vist, at Roskilde Handelsskole udbyder arbejdsmarkedsuddannelser i et uformelt samarbejde med 2 private kursusudbydere. Skolen samarbejder med en fagforening om tilmelding til og betaling for arbejdsmarkedsuddannelserne samt med et konsulentfirma om henvisning af kunder og gennemførelsen af undervisningen inden for visse uddannelser. Kurserne, som afholdes for fagforeningen, er annonceret i fagforeningens månedsmagasin, men ikke i det offent-

ligt tilgængelige VIDAR. Undersøgelsen har desuden vist, at der blandt de gennemgåede arbejdsmarkedsuddannelser på Roskilde Handelsskole har været 4 kurser, hvor den deltagende virksomheds medarbejdere underviste andre medarbejdere fra virksomheden.

Jeg finder, at Roskilde Handelsskole ved kun at annoncere kurserne i fagforeningens månedsmagasin udelukker andre end fagforeningens medlemmer fra at deltage i arbejdsmarkedsuddannelserne.

Det er ligeledes min vurdering, at Roskilde Handelsskole ikke har kunnet sikre, at det kun er personer inden for målgruppen, der optages på kurset, når det er fagforeningen, der indsamler ansøgningsskemaerne og opkræver kursusgebyrerne, idet tilmeldingen i praksis sker ved indbetaling af deltagerbetalingen.

Jeg finder endelig, at de forhold, at tilmeldingen til kurserne sker via eksterne samarbejdspartnere, og at kurserne afholdes uden for skolen med timelønnede undervisere, der i visse tilfælde er ansat i den virksomhed, hvis medarbejdere deltager i kurset, gør det vanskeligt for Roskilde Handelsskole at sikre, at uddannelsesmålene nås. Dette gælder særligt, når opgavefordeling og -løsning ikke er præciseret i en formel aftale mellem skolen og de eksterne samarbejdspartnere.

Undervisningsministeriet har oplyst, at ethvert samarbejde med private kursusudbydere om uddannelsesopgaven skal være baseret på en præcis skriftlig beskrivelse af, hvad opgaveløsningen omfatter. Ministeriet vil præcisere dette over for skolen.

Undervisningsministeriet har ligeledes oplyst, at ministeriet vil præcisere over for skolerne, om og i hvilket omfang kurser, hvor læreren også er ansat i den virksomhed, der modtager undervisningen, er i overensstemmelse med reguleringen på området, herunder uafhængigheds- og habilitetsreglerne.

D. Finansiering af arbejdsmarkedsuddannelser

73. Statsrevisorerne har anmodet Rigsrevisionen om at undersøge, om det er i overensstemmelse med reglerne, hvis undervisningen delvist finansieres af virksomhederne.

a. Taxametertilskud og deltagerbetaling

74. Arbejdsmarkedsuddannelserne finansieres primært ved taxametertilskud fra staten. Før 2004 kunne skolerne kun modtage taxametertilskud for deltagere, som til-

hørte AMU-målgruppen. Personer uden for målgruppen kunne også deltage, men skulle betale fuld pris for kurserne.

Fra 2004 er der åbnet mulighed for, at skolen også kan modtage taxametertilskud for deltagere uden for målgruppen. Dette skyldes ifølge lovbemærkningerne hensynet til ønsket om, at en virksomhed kan deltage samlet i kurser på områder med ny teknologi eller organisationsudvikling med fx et team, der består af timelønnede og funktionærer med grundlæggende uddannelser og ledere med forskellige uddannelsesniveauer.

75. Fra 1. juni 2002 er der tillige (bortset fra særligt prioriterede områder) indført generel deltagerbetaling på arbejdsmarkedsuddannelserne. Taxametertakster og størrelsen af deltagerbetalingen fremgår af de årlige finanslove. Det er ikke tilladt for skolerne at opkræve et større beløb end den i finansloven fastsatte deltagerbetaling til dækning af udgiften til undervisningen, hvis skolen samtidig modtager taxametertilskud for deltageren.

76. I forbindelse med undersøgelsen af finansieringen af arbejdsmarkedsuddannelser har Rigsrevisionen konstateret, at der på en fagforenings hjemmeside i april 2004 var udbudt 14 arbejdsmarkedsuddannelser til en kursusris på 3.875 kr. samt 500 kr. i deltagerbetaling. Tilmeldingen til uddannelserne foregik via et skema på hjemmesiden. Arbejdsmarkedsuddannelserne var udbudt af Roskilde Handelsskole, hvilket dog ikke fremgik af hjemmesiden.

77. Roskilde Handelsskole har oplyst, at skolen alene har opkrævet den lovpligtige deltagerbetaling på 500 kr. for de arbejdsmarkedsuddannelser, som er afholdt for deltagere fra fagforeningen. Skolen har ikke modtaget nogen form for betaling herudover, hverken fra deltagerne eller fra fagforeningen.

Skolen har endvidere oplyst, at skolen ikke har været opmærksom på, at fagforeningen har opkrævet betaling fra deltagerne, og at den for nærværende ikke er bekendt med, hvad en sådan betaling vedrører. Skolen har, foranlediget af Rigsrevisionens analyse, taget dette op med fagforeningen. Fagforeningen har oplyst over for skolen, at den af fagforeningen opkrævede betaling vedrører forplejning under kursusforløbet, videoudstyr og -bånd samt gruppelokaler.

78. Jeg finder, at Roskilde Handelsskole, som den ansvarlige kursusudbyder, burde have sikret, at det klart fremgår af fagforeningens annoncering, hvilke omkostninger kursuspriisen dækker.

Jeg finder desuden, at det forhold, at skolen – selv om skolen har samarbejdet med fagforeningen siden 1997 – har været uvidende om fagforeningens annoncering og opkrævning af betaling for forplejning mv., viser, at skolen reelt ikke har ført opsyn med kurserne.

79. Roskilde Handelsskole har efterfølgende henvist til en korrespondance fra 1997 mellem fagforeningen og Arbejdsmarkedsstyrelsen, der administrerede arbejdsmarkedsuddannelserne indtil 2001. Det fremgår heraf, at Arbejdsmarkedsstyrelsen var bekendt med, at fagforeningen udbød en arbejdsmarkedsuddannelse, selv om fagforeningen ikke var godkendt til at udbyde arbejdsmarkedsuddannelser, og at fagforeningen opkrævede en betaling for uddannelsen på 1.875 kr. Som følge heraf havde styrelsen bedt fagforeningen om at redegøre for, hvem der modtog betalingen, hvilke institutioner der afholdt uddannelsen, samt hvem der visiterede til uddannelserne. Fagforeningen havde i september 1997 svaret Arbejdsmarkedsstyrelsen, at den pågældende uddannelse blev udbudt af Roskilde Handelsskole, som også modtog betalingen, afholdt uddannelserne og forestod visiteringen.

Roskilde Handelsskole har over for Rigsrevisionen oplyst, at denne praksis er fortsat i god tro, da fagforeningen ikke modtog yderligere i sagen efter indsendelse af deres svar til Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Roskilde Handelsskole har endvidere oplyst, at skolen på baggrund af Rigsrevisionens holdning til sagen vil anmode fagforeningen om i deres annoncering af kurserne at tydeliggøre, at det drejer sig om arbejdsmarkedsuddannelser udbudt af Roskilde Handelsskole med en given deltagerbetaling. Skolen vil lægge afgørende vægt på, at dette holdes klart adskilt fra konkrete omkostninger, som fagforeningen måtte lægge ud og opkræve i forbindelse med den enkelte deltagers forplejning m.m.

80. Undervisningsministeriet er også blevet gjort bekendt med korrespondancen mellem Arbejdsmarkedsstyrelsen og fagforeningen i 1997.

Ifølge Undervisningsministeriet var brevvekslingen i 1997 et led i en undersøgelse af eventuelle konkurrenceforvridende aktiviteter, herunder om AMU havde bredt sig

for meget ind over områder, hvor udbuddet kunne have været varetaget af private udbydere. Arbejdsmarkedsstyrelsen vurderede imidlertid, at der ikke var grund til at antage, at arbejdsmarkedsuddannelserne havde bredt sig for vidt.

Ministeriet har oplyst, at ministeriet vil tage spørgsmålet op over for Roskilde Handelsskole.

b. Deltagernes ansøgningsskemaer

81. For at sikre at de deltagere, der deltog i arbejdsmarkedsuddannelserne, var tilskudsberettigede, var det før 2004 en betingelse for optagelse på arbejdsmarkedsuddannelser, at hver deltager skulle udfylde et ansøgningsskema til skolen. På dette skema skulle deltageren angive og underskrive oplysninger om uddannelsesbaggrund og beskæftigelse mv. Fra 2004 er der ikke længere krav om, at deltagere skal udfylde et ansøgningsskema.

Rigsrevisionen har gennemgået ansøgningsskemaerne for de udvalgte kurser.

82. Undersøgelsen har vist, at ansøgningsskemaerne forelå og var korrekt udfyldt på Handelsskolen i Ballerup og Svendborg Handelsskole.

På Roskilde Handelsskole var ansøgningsskemaer til 2 af de 14 udvalgte kurser bortkommet under en flytning. Desuden var en del af ansøgningsskemaerne ikke fyldestgørende udfyldt, idet oplysninger om uddannelse og eventuel beskæftigelse inden for de seneste 5 år ikke var udfyldt. Da disse oplysninger var relevante for, om skolen kan modtage taxametertilskud for den pågældende deltager, burde skolen have sikret, at disse oplysninger var udfyldt på alle skemaer.

83. Desuden var der på en række skemaer rettet i oplysningerne, så der var svaret ”ja” til spørgsmålet, om hvorvidt deltageren havde en videregående uddannelse og havde været beskæftiget inden for dette uddannelsesområde i de sidste 5 år, hvorefter svaret var rettet til ”nej” i begge tilfælde.

Roskilde Handelsskole har oplyst, at deltagerne langt fra altid udfylder ansøgningsskemaerne korrekt, og at de ofte har foretaget rettelser i det skema, skolen modtager. I det omfang mangelfulde skemaer er af betydning for den videre sagsbehandling, søger skolens elevadministration at indhente de manglende oplysninger og få de rette svar på eventuelle fejlagtige oplysninger. I sådanne situationer er rettelserne påført skemaet.

84. Undersøgelsen har desuden vist, at der i nogle få tilfælde er udbetalt tilskud for personer, der ikke var tilskudsberettigede. Det drejer sig om personer med en videregående uddannelse, der var uden for AMU-målgruppen og derfor ikke tilskudsberettigede på daværende tidspunkt.

På Svendborg Handelsskole er der ét enkelt tilfælde, hvor skolen har modtaget tilskud for en deltager, som ikke var tilskudsberettiget.

På Roskilde Handelsskole er der i alt 4 deltagere, hvor skolen har modtaget tilskud for personer, som havde en uddannelse, der oversteg erhvervsuddannelsesniveau. Disse personer var derfor ikke tilskudsberettigede efter de regler, som var gældende før 1. januar 2004.

Ministeriet har oplyst, at ministeriet vil undersøge, om disse tilskud skal kræves tilbagebetalt.

Rigsrevisionens bemærkninger

Undersøgelsen har vist, at det er lovligt, at virksomheder, der sender medarbejdere på arbejdsmarkedsuddannelser, finansierer en del af undervisningen, hvis det i finansloven er angivet, at uddannelsen skal udbydes med en given deltagerbetaling. Er det omvendt ikke angivet i finansloven, at der er deltagerbetaling til den pågældende uddannelse, må skolen ikke kræve betaling for undervisningen for tilskudsberettigede deltagere. Virksomhedernes finansiering må således kun omfatte den lovbestemte deltagerbetaling.

Undersøgelsen har desuden vist, at der på en fagforenings hjemmeside udbydes arbejdsmarkedsuddannelser, hvortil der ud over en obligatorisk deltagerbetaling på 500 kr. opkræves en kursuspris på 3.875 kr. Kurset udbydes af Roskilde Handelsskole, hvilket dog ikke fremgår af hjemmesiden. Det fremgår heller ikke, hvilke udgifter kursusprisen dækker, samt at deltagerne kan få et tilsvarende kursus uden forplejning mv. med en deltagerbetaling på 500 kr. på en handelsskole.

Jeg finder, at Roskilde Handelsskole, som den ansvarlige kursusudbyder, burde have sikret, at det klart fremgår af fagforeningens annoncering, hvilke omkostninger kursusprisen dækker.

Jeg finder desuden, at det forhold, at skolen oplyser – selv om skolen har samarbejdet med fagforeningen siden 1997 – at have været uvidende om fagforeningens

annoncering og opkrævning af betaling for forplejning mv., viser, at skolen reelt ikke har ført opsyn med kurserne.

Ministeriet har oplyst, at ministeriet vil tage spørgsmålet om fagforeningens annoncering af arbejdsmarkedsuddannelser op over for Roskilde Handelsskole.

Undersøgelsen har endelig vist, at ansøgningsskemaerne for deltagerne i arbejdsmarkedsuddannelserne på Roskilde Handelsskole i en del tilfælde enten mangler eller er ufuldstændigt udfyldt. Undersøgelsen har ligeledes vist, at Svendborg Handelsskole i ét tilfælde og Roskilde Handelsskole i 4 tilfælde modtog tilskud for deltagere, der ikke var tilskudsberettigede.

Ministeriet har oplyst, at ministeriet vil undersøge, om disse tilskud skal kræves tilbagebetalt.

V. Finansiering af privat kursusvirksomhed

85. Statsrevisorerne har anmodet Rigsrevisionen om at undersøge, om det er muligt delvist at finansiere privat kursusvirksomhed med tilskud fra AMU.

86. Undervisningsministeriet har i forbindelse med undersøgelsen redegjort for et eksempel på, at virksomheder finansierer private kurser sammen med arbejdsmarkedsuddannelser.

Undervisningsministeriet har oplyst, at en landsdækkende kursusudbyder kobler arbejdsmarkedsuddannelser sammen med egne udviklede uddannelser. Kursusudbyderens forretningskoncept bygger på, at kursusudbyderen uopfordret retter henvendelse til virksomheder med tilbud om uddannelser, som under visse forudsætninger er omkostningsneutrale for virksomhederne.

I kursusudbyderens markedsføring sættes der fokus på tilskudsmulighederne via det offentlige uddannelsessystem, herunder den løntabsgodtgørelse (VEU-godtgørelse), som virksomhederne kan få udbetalt, når de sender medarbejdere på en arbejdsmarkedsuddannelse med løn under uddannelsen. Ved at sammensætte en program-pakke af offentligt finansierede arbejdsmarkedsuddannelser, herunder især fjernundervisning med kursusudbyderens egne udviklede produkter, sælger kursusudbyderen en sådan samlet uddannelsespakke, hvor prisen typisk er lig den løntabsgodtgørelse, som virksomheden kan få fra det offentlige.

87. Rigsrevisionens undersøgelse af mulighederne for at finansiere privat kursusvirksomhed med tilskud fra AMU har endvidere vist, at en fagforening i samarbejde med Roskilde Handelsskole udbyder kursuspakker bestående af arbejdsmarkedsuddannelser og private kurser. Ved at lade en arbejdsmarkedsuddannelse indgå i en samlet kursuspakke bliver arbejdsmarkedsuddannelsen et hjælpeprodukt for salg af fagforeningens egne kurser.

88. Ministeriet har bl.a. på baggrund af ovennævnte eksempel og Rigsrevisionens undersøgelse informeret samtlige godkendte udbydere af arbejdsmarkedsuddannelser om, at ministeriet er blevet gjort bekendt med, at flere godkendte AMU-udbydere opererer med et uddannelseskoncept, som går ud på at tilbyde virksomheder et samlet produkt bestående af tilskudsberettiget AMU-aktivitet og institutionens egne udviklede produkter eller ydelser, der sælges som indtægtsdækket virksomhed. Ifølge ministeriets oplysninger informeres virksomhederne således ofte om, at det samlede produkt er omkostningsneutralt for virksomheden, idet faktureringen til virksomheden – som består af den offentligt fastsatte deltagerbetaling og prisen for institutionens eget udviklede uddannelsesstilbud – svarer til eller matcher den løntabsgodtgørelse, som udbetales fra det offentlige til virksomheden. Der er også eksempler på, at salget af det samlede produkt forestås af en privat virksomhed, som ikke er godkendt til at udbyde arbejdsmarkedsuddannelser. Den tilskudsberettigede AMU-aktivitet fungerer i begge tilfælde som et hjælpeprodukt for salg af andre ydelser, der ikke er tilskudsberettiget, idet hele ydelsen sælges som en pakkeløsning.

89. Det er ministeriets opfattelse, at markedsføring, salg og gennemførelse af den type pakkeløsninger, hvor de enkelte arbejdsmarkedsuddannelser ikke markedsføres, sælges og gennemføres særskilt, men som en integreret del af et sammensat koncept, der også indeholder produkter eller ydelser, der kun kan sælges efter reglerne for indtægtsdækket virksomhed, ikke er tilskudsberettiget. Hertil kommer, at det ikke er i overensstemmelse med markedsføringsreglerne eller forbuddet mod konkurrenceforvridning i reglerne for indtægtsdækket virksomhed og § 11 a i konkurrenceloven.

Ministeriet har derfor i juli 2004 over for de godkendte udbydere af arbejdsmarkedsuddannelser indskærpet, at det er de enkelte udbyderes ansvar at sikre, at sådan ikke-tilskudsberettiget aktivitet straks bringes til ophør eller alene foregår efter reg-

lerne for indtægtsdækket virksomhed. Ministeriet har desuden oplyst, at ministeriet i sit tilsyn fremover vil have særlig opmærksomhed på dette område.

Endvidere har ministeriet over for Rigsrevisionen oplyst, at regelsættet vil blive rettet til, så det bliver en tilskudsforudsætning, at det fremgår af markedsføringen, hvad AMU-ydelsen består af samt eventuelt prisen herfor.

Rigsrevisionens bemærkninger

Undersøgelsen har vist, at der forekommer eksempler på, at privat kursusvirksomhed delvist finansieres med den løntabsgodtgørelse, der ydes i forbindelse med arbejds-markedsuddannelser. Ved for eksempel at sammensætte en programpakke af offentligt finansierede arbejdsmarkedsuddannelser med kursusudbyderens egne udviklede kurser sælger kursusudbyderen en samlet kursuspakke, hvor prisen typisk er lige den løntabsgodtgørelse, som virksomheden kan få fra det offentlige.

Jeg kan hermed konstatere, at det i visse tilfælde har været muligt delvist at finansiere privat kursusvirksomhed med den løntabsgodtgørelse, som gives i tilknytning til arbejdsmarkedsuddannelserne.

Undervisningsministeriet har oplyst, at arbejdsmarkedsuddannelser, der indgår i sådanne kursuspakker, ikke er tilskudsberettigede, og at ministeriet vil præcisere reglerne, og at ministeriet i dets tilsyn vil have særlig opmærksomhed på området.

VI. Undervisningsministeriets initiativer

90. Som det fremgår af notatet, kan der sås tvivl om, hvorvidt en række af de gennemgåede arbejdsmarkedsuddannelser på Roskilde Handelsskole har været afholdt i overensstemmelse med formålet og tilskudsbetingelserne.

Undervisningsministeriet har oplyst, at der på direkte foranledning af Rigsrevisionens undersøgelse allerede er taget initiativer til såvel en konkret som en generel opfølgning over for institutionerne.

91. I forhold til en konkret opfølgning har ministeriet iværksat en tilsynsmæssig undersøgelse på Roskilde Handelsskole og har i den anledning anmodet om og modtaget et omfattende materiale fra skolen, der vil indgå i den videre behandling af sagen.

Ministeriet har indkaldt Roskilde Handelsskole til møder i ministeriet, hvor Rigsrevisionens udkast til notat er blevet gennemgået, og de af Rigsrevisionen anførte problemer drøftet. Ministeriet har over for Roskilde Handelsskole oplyst, at den iværksatte undersøgelse vil blive fortsat, og at der som led heri kan forventes at blive behov for at foretage tilsynsbesøg på skolen.

Ministeriet vil orientere Rigsrevisionen om resultatet af undersøgelsen, når det foreligger.

92. I forhold til en generel opfølgning på Rigsrevisionens undersøgelse har Undervisningsministeriet oplyst, at det har iværksat en intern udredning med henblik på at tilvejebringe et grundlag for stillingtagen hos ministeriets ledelse til, hvilken form for generel opfølgning ministeriet skal foretage. Ministeriet har oplyst, at følgende spørgsmål på nuværende tidspunkt indgår i ministeriets opfølgning: Markedsføring af AMU, markedsføring af aktiviteter, der finansieres ved indtægtsdækket virksomhed, private udbyderes samarbejde med godkendte offentlige udbydere af AMU-aktivitet samt skolernes tilsyn med udlagt og udliciteret undervisning.

Ministeriet forventer, at resultatet af den interne udredning kan foreligge så betids, at ministeriets ledelse i efteråret kan træffe beslutning om, hvilken opfølgning ministeriet skal foretage. Ministeriet har desuden oplyst, at Rigsrevisionens kommentarer vil blive inddraget i beslutningen om en generel opfølgning på sagen.

Rigsrevisionens bemærkninger

Jeg finder det tilfredsstillende, at ministeriet har taget initiativer til at følge op på de konkrete og generelle problemer, som undersøgelsen har peget på. Når ministeriets tilsynsbesøg på Roskilde Handelsskole og ministeriets interne udredning er afsluttet, vil jeg samlet orientere statsrevisorerne om resultatet af ministeriets initiativer.

Henrik Otbo